

DE VUURSTORM

Frank Goldammer

De vuurstorm

VERTAALD DOOR
JANNEKE PANDERS

2019
AMSTERDAM

Cargo is een imprint van Uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam

Copyright © 2016 dtv Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, München

Copyright Nederlandse vertaling © 2019 Janneke Panders

Oorspronkelijke titel *Der Angstmann*

Oorspronkelijke uitgever dtv, München

Omslagontwerp Wil Immink Design

Omslagillustratie Wil Immink Design en Amazon Publishing

Foto auteur Jens Oellermann

Vormgeving binnenwerk Perfect Service, Schoonhoven

Druk Wilco, Zutphen

ISBN 978 94 031 4720 8

NUR 305

uitgeverijcargo.nl

EERSTE DEEL

30 NOVEMBER 1944

Heller hees zich met moeite omhoog. Met zijn één meter tweeëntachtig paste hij amper in het zijspan van de BMW uit het wagenpark van de Wehrmacht. Maar een ander vehikel was er niet vrij geweest. Heller stapte eerst met zijn rechterbeen uit en kromp ineen toen zijn voet de kasseien raakte. Hij veegde de ijskoude motregen, die tijdens de rit was begonnen, uit zijn gezicht en schudde afkeurend zijn hoofd. Strampe was niet de binnenplaats op gereden, maar had de motor voor de poort gezet. Heller vatte dat op als een blijk van minachting. De jonge ss'er kon hem niet uitstaan.

Nu stond Heller voor het gebouw van de Roeivereniging Dresden. Hij sloeg zijn kraag op en begroef zijn vuisten diep in de zakken van zijn lange mantel. Daar stond hij dan, met opgetrokken schouders, zonder zijn leren pet, en hij wist niet waar hij naartoe moest. Het water stroomde in zijn kort geknipte, stilaan grijzende haar.

De Elbe zag er op deze laatste middag van november troosteloos uit – grauw en flets. Een paar bomen langs de rivieroever, kaal en zwart van de regen. Stroomopwaarts de pijpen van luchtafweergeschut, waarvan Heller wist dat het maar namaak was. De wolken hingen laag en hulden de hellingen aan de overkant in een nevelsluier. Het zou al gauw donker worden. Heller snufte zachtjes. Toen maakte zich een gedaante los van de zwartgrijze achtergrond van natte, bepleisterde muren en kwam op hem af.

‘Rechercheur Heller?’ vroeg de man in uniform en vervolgens stak hij ijlings zijn rechterhand in de lucht. ‘*Heil Hitler!*’

Heller zag zich onverhoopt genoodzaakt zijn hand uit zijn zak te wurmen en beantwoordde het gebaar lusteloos, zonder een woord te zeggen.

De agent deed een pas opzij en maakte een vluchtige buiging om aan te geven dat Heller voor moest gaan. ‘In het oude roeibotenhuis,’ voegde hij er als uitleg aan toe.

Het was niet ver, pakweg vijftig meter, maar Heller was tot op het bot verkleumd en hij had last van zijn rechtervoet. Hij zette zijn voet met elke stap voorzichtig neer en voelde het ongeduld van de man in uniform achter hem.

Aangekomen bij het roeibotenhuis bleef Heller staan om de man voorop te laten lopen.

Maar de agent reageerde niet. ‘Gaat u maar eerst, almaar rechtdoor. Ze is helemaal achter in de werkplaats.’

Heller keek de man een tel emotioneel aan, daarna liep hij het gebouw in. Het was niet meer dan een barak, gekoppeld aan een grote loods waarin de boten, de lange roeispanten en andere scheepsbenodigdheden waren opgeslagen. Het rook er naar bedorven water, olie en metaalschaafsel.

‘Daarlangs!’ wees de man in uniform.

‘Was zelf toch gewoon vooropgegaan,’ merkte Heller bot op. Er brandde wel licht in het botenhuis, maar het peertje was zwak en dof. Het was deprimerend, zoals alles tegenwoordig.

‘Nog niemand hier?’ vroeg hij. ‘Geen fotograaf?’

‘Niemand, meneer, maar alles is aangevraagd.’

Heller knikte. Er werd heel wat aangevraagd. ‘Is er iemand op de plaats delict geweest, heeft iemand het lichaam aangeraakt?’

‘Nee, meneer...’ De man in uniform botste tegen Heller op, die abrupt stil was blijven staan.

De deur van de werkplaats stond open, en wat Heller zag had hij zo niet verwacht.

‘Wie heeft haar gevonden?’ vroeg hij schor.

‘Twee jongens. Ze zitten in het clubgebouw.’

‘Dus niemand is hier naar binnen gelopen?’ Heller maakte zijn ogen los van het lichaam en speurde de vloer naar sporen af. In het mengsel van stof en olie moest wel iets zijn achtergelaten, vermoedde hij. Het bloed was geronnen. In de bloedpoel hadden zich barsten gevormd, als in de modder van een uitgedroogde regenplas.

‘Ik moet hier licht hebben, veel licht, en de fotograaf.’

‘Dan moeten we de ramen verduisteren.’

‘Doe dat.’

De agent knikte kort en verdween. Heller bekeek de vrouw die met een stevig touw aan haar polsen aan de werkbank was vastgebonden, zittend, haar armen wijd gespreid, als Christus aan het kruis. Haar bloes en haar onderhemd waren opengescheurd, net als haar rok. Met een stuk van hetzelfde touw waren haar voeten samengesnoerd en haar onderlijf was geheel ontbloot. Haar slip en haar kousen waren tot aan haar enkels naar beneden getrokken. Haar hoofd hing naar voren, met de kin ver op de borst, en Heller kon haar nek zien. Weer veegde hij over zijn gezicht.

Ondertussen was het harder gaan regenen, de regen begon op het metalen dak te roffelen en gorgelde algauw door de dakgoten en de regenpijp. Heller hurkte neer om te kijken of de vrouw een prop in haar mond had. Hij kon het niet zien, want het was al te schemerig in de werkplaats en de lichtschakelaar mocht hij niet aanraken. Haar gezicht lag in het donker.

Eindelijk hoorde Heller motorgeluiden. Daarna mannenstemmen. Hij kwam overeind en stak zijn handen in zijn mantelzakken. Oldenbusch van de Technische Opsporingsdienst kwam binnen, een houten statief onder zijn ene arm en in zijn andere hand een grote bruine koffer. Omdat niemand hem volgde, konden ze de Hitlergroet achterwege laten.

‘Geef maar, Werner.’ Heller wilde de koffer pakken, maar Oldenbusch – dertig jaar oud, gedrongen en ietwat gezet – schudde zijn hoofd.

‘Doe jij jouw dingen maar, Max, dan doe ik de mijne,’ verzuchtte hij. ‘Vreselijk om te zien, hoorde ik al.’

Heller knikte. ‘Ellendig.’

‘Alles is een ellende tegenwoordig.’

Heller ging er niet op in. Je vermeed dat soort gesprekken.

‘Probeer elk detail te registreren. Ook de kledingstukken. Maar eerst de vloer naar sporen afzoeken, ik geloof dat ik daar een schoenafdruk heb gezien. Ik denk dat er op de werkbank vingerafdrukken kunnen zitten en ook op de lichtschakelaar. Vreemde haren misschien op de kleren van het slachtoffer. Waar komt het touw vandaan? En zeker weet ik het niet, maar is dat een sikkelt?’ Heller wees op een donkere halve maan gedeeltelijk onder de werkbank.

Oldenbusch wiegde geruststellend met zijn hoofd. ‘Goed, ik weet wat ik moet doen. Maar eerst moet ik een schijnwerper hebben. Flitslampjes zijn ook schaars. Alles is schaars. Klepp zag eerst niet eens de noodzaak van mijn komst hier in.’

Heller keek de technisch rechercheur wantrouwend aan. ‘Waarom niet, als ik vragen mag?’

Oldenbusch humde alleen, daar leek alles mee gezegd. Hij was alweer op weg naar buiten. Heller volgde hem.

‘Ik ben wel een tijdje bezig. Ken je die jongen Friedrich? Die moest vorige week opkomen voor het leger.’

Heller kende hem niet. ‘Ik ga eens praten met die mannetjes. Ik zit in het clubgebouw als je me zoekt.’ Heller wees met zijn kin naar het gebouw ertegenover.

De twee jongens zaten braaf aan tafel, de thee in hun kopje hadden ze niet aangeraakt. Ze droegen allebei een jas, maar Heller zag de kraag van hun uniform van het *Deutsche Jungvolk* eronder.

Zodra hij naderbij kwam, sprongen ze allebei op en strekten hun armen stram in de lucht. ‘Heil Hitler!’ snerpten ze in koor.

Hoe oud zouden ze zijn, dacht Heller – nog geen twaalf. Ze hadden nooit iets anders gekend. Dit keer groette hij volgens voorschrift. Met kinderen moest je heel erg voorzichtig zijn, ze waren de ergste verklidders.

‘Ga zitten,’ beval hij. ‘Wat hadden jullie in het roeibotenhuis te zoeken?’

‘Spelen, meneer de commissaris,’ kwam het als uit één mond.

‘Naam.’

‘Gustav Merker.’

‘Alwin Trautmann.’

‘Jullie hebben ingebroken!’

‘Nee, meneer de commissaris! De deur stond open.’

Hellers blik dwaalde naar de tafel naast hem, waar twee eenvoudige houten geweren op lagen.

‘Ik ben meneer de rechercheur. Weten jullie ouders waar jullie zitten?’

Ze schudden allebei hun hoofd.

‘Vertel maar wat jullie hebben gedaan en gezien. Niets overslaan. Jij eerst, Gustav.’ Door het raam zag Heller iets bewegen. Klepps auto was de binnenplaats op gereden.

‘We waren aan het spelen. We zijn hier vaak. We wonen verderop, in de Gneisenaustraße. De deur stond open, op een kier-tje, en wij gingen naar binnen omdat het koud was en omdat er misschien een spion binnen zat. Het duurde niet lang en toen zagen we de dode vrouw.’ Gustav leek het niets te doen, maar zijn vriend kromp ineen bij zijn laatste woorden.

‘Zagen jullie wat? Liep er iemand weg? Hoorden jullie iemand roepen?’ Dat was routine, de vrouw was al uren dood.

‘Nee, er was niemand.’

‘Hebben jullie iets aangeraakt? De deur, de lichtschakelaar? De dode vrouw?’

‘Nee, meneer de commissaris, helemaal niets.’ Gustav en Alwin schudden ijverig hun hoofd.

‘Hoe deed je dan de deur open?’

‘Opengeduwde met mijn geweer.’

Heller knikte. ‘Jullie gaan nu naar huis, via de kortste weg. En jullie liegen niet over je naam? Jullie weten toch wel dat je anders in het tuchthuis komt.’

Weer schudden ze allebei heftig hun hoofd.

‘Goed, dan ingerukt.’

De twee stonden op. Maar Alwin bleef staan. ‘Dat was de enge man, hè?’

Heller keek op. ‘De enge man?’

‘Moeder zegt dat de enge man rondspookt.’

‘De enge man? Wie moet dat dan zijn?’

‘Hij vangt kleine kinderen!’ Alwin was ernstig en zijn kin trilde.

Heller ging staan. ‘Ga naar huis. Er zijn al zoveel enge dingen, daar hoeven we geen boeman bij.’

‘Maar gaat hij ons nu achterna omdat wij die vrouw gevonden hebben?’

Heller pakte de jongen stevig bij de schouder vast. ‘Ga naar je moeder. Als het de enge man was, dan maakt hij zich wel zorgen om andere dingen dan twee van zulke doerakken.’

‘Enge man,’ fluisterde Heller bij zichzelf toen hij via het binnenplein naar de vindplaats van het lichaam terugkeerde. Wat moest hij hier nou van denken? Het was oorlog en dan waren de mensen anders dan in vreedstijd. Wie bond een vrouw vast en takelde haar zo verschrikkelijk toe zonder de moeite te nemen de daad te verbergen? De dader had het lijk gewoon in de Elbe kunnen gooien en daarna de vloer kunnen schoonspuiten. Heller had in het botenhuis een wasbak met een aangesloten waterslang gezien.

Toen hij het botenhuis wilde betreden, liep Klepp hem tege-

moet. Een man die bijna even lang was als Heller, maar hij woog beslist meer en was een paar jaar jonger. ss-*Obersturmbannführer* Rudolf Klepp was zijn superieur, sinds kort. En politie-man was hij tot nu toe nooit geweest; vóór zijn loopbaan bij de ss had hij het vak van slager geleerd.

‘Beestachtig!’ mompelde hij. Heller antwoordde niet. Mannen met een doodskop op hun pet moesten een dergelijk tafereel aankunnen, dacht hij bij zichzelf.

‘Ik ga terug naar het hoofdbureau. Ruim hier nog maar even op. Het zal wel niet veel opleveren.’

Heller bleef zwijgen en knipperde niet eens met zijn ogen, hij voelde dat het water zijn haar en de schouderpas van zijn mantel doorweekte, dat het in zijn nek drupte. Tot dusver had hij nog maar weinig met Klepp te maken gehad. Ze hadden hem uit Polen gehaald, uit de *Waffen*-ss. De positie bij de politie van Dresden moest vast een beloning zijn. Wat er in Polen was gebeurd, was alleen als gerucht bekend. En aan geruchten had Heller nog nooit geloof gehecht, al helemaal niet in oorlogstijd.

‘Ik wil graag sectie op het lichaam laten verrichten,’ zei hij.

Klepp wimpelde het af. ‘Doe wat u moet doen. Ik neem aan dat u morgen wel een eindverslag presenteert.’ Hij dook ineen en draafde de weinige meters naar de auto. Zijn chauffeur, die de hele tijd roerloos in de regen had gestaan, zwaaide het portier open.

‘Een eindverslag?’ vroeg Heller, maar op dat moment sloeg de chauffeur het portier dicht, zodat Klepp de vraag niet meer kon horen of tenminste kon doen alsof hij de vraag niet had gehoord.

Heller keek de weggrijdende auto na en liep toen terug naar het botenhuis.

Oldenbusch leek al op hem te wachten. ‘Kom binnen.’ Hij wees op iets op de muur naast Heller. Het was een bezem. ‘De

dader moet de vloer aangeveegd hebben. Ik heb geen enkel schoenspoor kunnen ontdekken.’

Heller bestudeerde de bezemsteel, waarop fijne veegjes van wit stof waren gaan liggen. Zodra hij zijn hand ernaar uitstreekte, kuchte Oldenbusch.

‘De bezem moet nog onderzocht worden op vingerafdrukken. De dader drong naar binnen door de stalen deur die op de Elbe uitkomt, hij brak het slot gewoon open. Er is geen inbrekersgereedschap te vinden. De sporen buiten spoelde de regen al weg. Wat betreft het slachtoffer: geen papieren, niets,’ vertelde Oldenbusch, zonder dat Heller vragen hoefde te stellen. Ze werkten al een hele tijd samen. ‘Niets in de kleding. Arisch kennelijk, draagt geen ster. Klepp denkt...’ Oldenbusch keek geschrokken op om zich ervan te verzekeren dat Klepp er niet meer was. ‘Hij denkt dat ze uit Silezië komt, maar haar kleren vind ik daar niet bij passen.’

Heller wees naar de voet van de dode vrouw. ‘Dat zijn kousen van het ziekenhuis.’

Oldenbusch beet op zijn bovenlip. ‘Uit het Gerhard Wagner Ziekenhuis?’

‘Dat ligt in de buurt. Of anders het diaconessenhuis.’

‘De sikkel is trouwens schoon, de misdaad moet met een ander wapen zijn gepleegd, een heel scherp mes, zo te zien. Ik heb een stuk of tien foto’s geschoten, die ga ik vandaag nog ontwikkelen.’

‘Klepp had het al over een eindverslag?’

Oldenbusch wierp Heller een meelijdende blik toe. ‘Een toevallige daad, begaan door iemand op doorreis, zei hij tegen me.’

Heller keek Oldenbusch een paar tellen aan. ‘Laten we haar naar de schouwarts brengen.’

Oldenbusch schudde droevig zijn hoofd. ‘Allemaal aan het front. Dokter Kassner kreeg vorige week een oproep.’

Heller ergerde zich. Kennelijk was een vrijstelling wegens

persoonlijke onmisbaarheid ook niets meer waard. Vroeg of laat zouden ze hem ook nog naar het front sturen.

‘Dat kan zo niet doorgaan. Dit gaat helemaal de foute kant op.’ Terwijl hij het zei had Heller al spijt van zijn gevoelsuitbarsting en hij kreeg zichzelf onmiddellijk weer in de hand. ‘Een moordenaar die toevallig op doorreis is, neemt niet de moeite zijn sporen zo zorgvuldig te wissen. Hij moet zichzelf ook wel hebben gewassen. Zo’n daad kun je niet doen zonder jezelf te besmeuren. Hij zal toch niet zomaar in die kleding naar buiten zijn gegaan?’

Oldenbusch trok zijn mondhoeken naar beneden. ‘Het is toch geen punt om even een mantel om je heen te gooien. Maar hij kan zich ook wel daar bij de wasbak gewassen hebben, mocht dat nodig zijn geweest. Maar afdrukken zijn er niet.’

‘Ik bedoel, hij wist wat hij deed, dat was gepland. De plek, de daad. Ook zijn vertrek.’

‘Maar hij liet het lichaam gewoon liggen.’

Heller zoog lucht tussen zijn tanden door. Dat was precies wat hem te denken gaf.

‘Werk maar door hier, ik ga uitzoeken waar we haar naartoe kunnen brengen.’

30 NOVEMBER 1944,

'S AVONDS

Heller was doornat geworden van zijn wandeling naar het ziekenhuis. Hij had zijn mantel uitgetrokken en hoopte dat die wat zou drogen op de verwarming in het secretariaat. Het was lastig geweest om een specialist te pakken te krijgen. Het ziekenhuis was overvol, het personeel overbelast. Allerlei ernstige ziektes stapelden zich tegenwoordig op, er kwamen dagelijks gewonden van het front binnen, ondervoede vluchtelingen moesten worden verzorgd, er heerste een luizenplaag. Heller was naar de spreekkamer gestuurd en zat daar nu al bijna een uur te wachten. Buiten was het gaandeweg donker geworden. Max Heller schoof de mouw van zijn jasje omhoog om op zijn polshorloge te kijken. Op dat ogenblik zwaaide de deur open.

Heller stond op, maar de dokter stapte kloek langs hem heen naar zijn stoel, lichtte zijn witte jas op, ging zitten en gebod Heller met een summier gebaar weer plaats te nemen. Dokter Alfred Schorrer, zoals op het naambordje op zijn schrijftafel stond te lezen, leunde achterover. Hij was ongeveer van Hellers leeftijd of een tikkeltje ouder. Zijn haar was militair kort geknipt. Hij droeg een smal getrimde snor, amper meer dan een zilveren waas. Zijn ogen waren grijs en keken helder en intelligent zijn gesprekspartner aan.

‘Helaas blijkt uw vermoeden te kloppen. Het gaat inderdaad om een verpleegster van ons. Klara Bellmann. Zover ik weet, was ze niet veel langer dan ik hier in het ziekenhuis, drie maan-

den. Ze werkte in de vrouwenkliniek.' Dokter Schorrer had zijn ellebogen op de leuning van zijn stoel geplant en legde zijn vingertoppen tegen elkaar.

'Ik vrees dat de jongedame een afschuwelijke marteling moest doormaken tot de Heer haar genadig tot zich nam. Geen enkele wond lijkt dodelijk te zijn geweest. Haar hart is intact. Ze had een steek door de longen, maar dat heeft meestal alleen tot gevolg dat de longkwabben in kwestie volstromen met bloed. Dit resulteert meestal in een heel langzame dood door verstikking. Vaak genoeg meegemaakt aan het front. Heeft u ook gevochten aan het front?'

Heller kuchte. 'Ja, in de vorige oorlog.'

Schorrer leefde zichtbaar op. 'Toen was ik er ook al bij. Vijfde Garderegiment Grenadiers. En u?'

'Honderdeneerste Grenadiers,' antwoordde Heller. Meer wilde hij er niet over zeggen.

Schorrer leek dat aan te voelen en keerde onmiddellijk op zijn onderwerp terug. 'De verwonding van de buikwand gaat altijd met hevige pijn gepaard, de diepe insnijdingen in armen en benen ook. Ze moet hebben geschreeuwd, tenzij ze al snel buiten kennis geraakt is. Haar dood was het gevolg van shock, of ze is doodgebloed. Dat laatste lijkt me het waarschijnlijkst.' Schorrer tikte met zijn vingertoppen twee keer tegen elkaar.

Heller lette erop niet met zijn hand over zijn nek te wrijven, want hij wilde niet onzeker overkomen naast het soevereine optreden van de arts. Maar hij voelde zich niet prettig. Hij had het koud en zijn jasje schuurde over zijn schouders. Hij had het voor gevoel dat hij die nacht slecht zou slapen.

'Is na te gaan of ze onder invloed van alcohol was? Of op een andere manier bedwelmd, buiten zichzelf, verlamd? Heeft ze zich niet verzet? Ze zal toch niet vrijwillig het botenhuis in zijn gegaan.'

Schorrer boog zich iets naar voren en keek op een formu-

lier. ‘Er werd bloed afgenomen,’ antwoordde hij kort. ‘Nog vragen?’

‘U staat aan het hoofd van dit ziekenhuis? Ik hoorde dat u patholoog bent.’

‘Dat ben ik ook. Maar de huidige tijd vereist bijzondere maatregelen, en zodoende werd mijn werkveld verruimd.’ Schorrer maakte een berustend gebaar. ‘Tja, rechercheur Heller, we hebben het druk.’

Heller begreep de hint en stond op. ‘Hartelijk dank voor uw snelle hulp. Mag ik misschien nog eens om raad vragen, mocht dat nodig zijn?’

‘Altijd, ik woon hier op het terrein. Ze hebben in het zusterhuis twee kamers voor me vrijgemaakt.’ Schorrer was ook opgestaan, nu stonden ze tegenover elkaar om afscheid te nemen en draalden een moment.

‘Heil Hitler.’ Heller stak zijn arm op, maar strekte hem niet helemaal en liet hem meteen weer vallen.

Schorrer deed hem na en even keken ze elkaar vorsend aan. In het kantoor gaf Schorrers secretaresse Heller zijn mantel aan, die lekker warm was geworden. Hij bedankte haar en vertrok.

Op de gang rook het naar avondeten, naar brood en bouillon. Hij had zelf sinds zijn karige lunch van een paar aardappels en gepekeld raapjes niets meer gegeten. Het personeel deed stoïcijns zijn werk. Heller moest één of twee keer opzij stappen en zichzelf tegen de muur drukken toen maaltijdkarren en bedden langs hem heen werden geduwd.

In het trappenhuis bleef hij niet wachten op de lift, maar hij nam de trap.

‘Weet u waar ik de personeelsafdeling kan vinden?’ sprak hij op de begane grond een langslopende verpleegster aan.

‘Het administratiegebouw is hier achter, maar nu is er niemand meer.’ De zuster wees naar een gebouw.

‘Bedankt.’

‘Graag gedaan.’ De zuster ging verder en stapte de trap op.

Toen ging er een schok door hem heen en hij draaide zich om. ‘Heil Hitler,’ riep hij.

De zuster stond even stil en draaide zich langzaam naar hem om. Daarna klom ze verder de trap op, zonder zijn groet te beantwoorden.

‘Wat is er met je?’ vroeg Karin, terwijl ze Hellers mantel aannam. Ze deed hem op een knaapje en bracht hem naar de keuken, waar ze hem naast de kachel ophing. Toen kwam ze terug naar de gang. Heller was ondertussen op een bankje gaan zitten om moeizaam zijn schoenen uit te trekken. Afkeurend keek zijn vrouw hem aan. ‘Je pet?’

‘Op het bureau, vergeten.’ Zijn rechterschoen schoof met een ruk over zijn hiel, Hellers gezicht vertrok.

‘Jij ook altijd! Een verkoudheid is wel het laatste wat we kunnen gebruiken.’

Heller zweeg. Het stond hem niet aan als ze zo deed, maar ze had gelijk en hij ergerde zich aan zichzelf. Hij kon maar beter verzwijgen dat hij zo snel rilde van de kou.

‘Nou, wat is er?’ Karin ging naast hem zitten.

‘Er is een vrouw vermoord. Niet ver hier vandaan, een kwartiertje lopen. Een verschrikkelijke daad. Echt ontzettend. Iemand heeft haar... opengesneden...’

‘Een roofmoord?’

‘Nee, Karin, met een roofmoord heeft het niks te maken. Dit is het werk van een gestoord iemand!’

‘Kun je iets doen?’

Heller zuchtte zacht. ‘Geen mensen, geen benzine, geen flitslampjes, geen tijd. Klepp schijnt aan te nemen dat het iemand op doorreis was.’

‘O, die vent, die stomkop.’

Heller legde zijn vrije hand op haar onderarm en kneep er licht in. Ze mocht niet zo hard praten als ze in de gang zaten.

‘Da’s toch waar,’ fluisterde Karin bokkig.

‘Wat eten we?’

‘Een aardappelschotel met raapjes.’ Karin stond op en Heller volgde haar naar de keuken. ‘Ik heb vier uur bij Kiebels in de rij staan wachten, want er werd gezegd dat ze spijsvet hadden. Maar het was allang op voordat ik aan de beurt was.’

‘Verder nog iets?’ vroeg Heller bijna terloops.

‘Niets,’ antwoordde Karin, zonder hem aan te kijken.

Dat was tegelijkertijd goed en slecht. Dat betekende dat er geen zogenaamde heldenbrief was gekomen, waarin stond dat een van hun jongens voor Führer, volk en vaderland was gesneuveld. Maar dat betekende ook dat er geen post van het front was. Al maanden niet meer. Hun eigen brieven waren teruggekomen, allemaal met de notitie: retour aan afzender, nader bericht afwachten.

Zwijgend zaten ze aan de eettafel en afgezien van het zachte getik van hun lepels tegen de borden was het stil. De radio bleef uit. Eigenlijk hield Heller van klassieke muziek, Händel en Vivaldi, maar hij kon dat domme gezwatel tussen de muziek door niet meer horen. Steevast dezelfde frasen.

Karin was het eerst klaar met eten, ze had veel minder opgeschept dan hij. Bedachtzaam legde ze haar lepel neer, zodat ze geen geluid maakte. ‘Mevrouw Lehmann zei vandaag dat ze weer oprukken in Rusland.’

Heller at zijn bord leeg en hield het toen schuin om het staartje bouillon nog op te lepelen. Daarna legde hij ook heel zacht zijn lepel neer. ‘De mensen leuteren maar wat. Als ze in Rusland vooruitkwamen, hadden ze dat allang luid verkondigd.’ Hij stond op om naar de woonkamer te lopen. Om de krant te lezen, die nog maar een paar blaadjes bevatte en bijna voor de helft vol stond met rouwadvertenties. Karin zou gaan afwassen

en hem over een paar minuten volgen. Daarna zouden ze samen bij kaarslicht afwachten of het luchtalarm die avond zou gaan. Pas als ze er zeker van waren dat de Engelsen wegbleven, zouden ze naar bed gaan. In de deuropening draaide Max Heller zich nog even om. ‘Heeft mevrouw Lehmann het ooit gehad over de “enge man”?’

Karin stapelde het serviesgoed op. Ze dacht na en schudde toen haar hoofd. ‘De enge man? Nee.’

Heller ergerde zich dat hij het onderwerp toch had aangekaart. Het ergerde hem ook al zo dat hij de verpleegster veel te hard ‘Heil Hitler’ achterna geroepen had. ‘Heldhaftig gevecht,’ las Heller. Overal heldhaftige gevechten. Ook zo’n frase. Iedereen wist – iedereen moest weten – wat zulk nieuws waard was: namelijk niets. En toch was je er happig op om het te lezen, je zocht naar elke indicatie, als was die nog zo gering, van wat er werkelijk gaande was. Ook in zijn oorlog hadden ze heldhaftig gevochten. Heldhaftig hadden ze in het slijk gelegen, heldhaftig waren ze weggedoken als de granaten om hen heen insloegen, hun gezicht in de modder gedrukt.

‘Wat bedoel je? Met die enge man?’

Heller kromp ineen. Hij had Karin niet aan horen komen. ‘Die vrouw van vandaag, die werd door twee jochies gevonden. De ene was erg geïntimideerd. Hij vroeg me of het de enge man was geweest. Meer weet ik niet, Karin.’

Karin verving de kaars op de salontafel, deed de plafonnière uit, ging op de bank zitten en wikkelde een deken om haar benen.

‘Je zei dat hij haar opengesneden had...’ Ze aarzelde. ‘Wie doet zo iets nou?’

Heller keek haar nadenkend aan. ‘Ik weet het niet. Maar dat was geen gewone moord. Geen roofmoord. Dit is iets anders. Dat voel ik.’

‘Maar Max,’ fluisterde Karin, terwijl haar gezicht net buiten

de lichtkring van de kaars amper te zien was, ‘hou je er toch buiten als die Klepp dat wil.’

‘Het is moord en ik moet mijn werk doen.’

‘Max, het zou niet de eerste keer zijn dat je meer doet dan nodig is.’

‘Ik deed altijd alleen wat nodig was.’

‘Maar juist nu...’

‘Juist nu is het belangrijk niet alle regels overboord te gooien en niet elk gevoel van fatsoen kwijt te raken.’

‘Val me niet in de rede, Max. Ik maak me gewoon zorgen. Straks ben jij nog de enige fatsoenlijke mens tussen al die gekken.’

‘Wat wil je daarmee zeggen? Moet ik ook doen of ik gek ben?’

Karin schudde boos haar hoofd. ‘Je hoeft niet zo dom te doen, je weet best wat ik bedoel.’

Om elf uur ging het vooralarm af, een paar minuten later groot alarm. Heller, die in de stoel was ingedommeld, stond op om zijn mantel uit de keuken te halen. Daarna pakten ze de koffers, die ze weken geleden al hadden gepakt en zeker al twintig keer de kelder in hadden gedragen.

In het trappenhuis kwamen ze de burens van boven en naast hen tegen. Ze mompelden een groet en liepen naar beneden naar de kelder. Niemand maakte nog grapjes of durfde te beweren dat Dresden gespaard zou blijven. Niet sinds zeven oktober, toen er voor het eerst bommen vielen. Veel vliegtuigen waren er niet gekomen, een stuk of wat huizen waren ingestort en er waren een paar dozijn doden gevallen. Maar die weinige bommen volstonden om alle illusies teniet te doen.

In de kelder ging iedereen op zijn vaste plaats zitten. Er brandde maar één enkele gloeilamp. Nu moesten ze wachten tot het luchtalarm werd opgeheven. Niemand zei iets. Geen woord. Heller wist waarom. Hij was de reden. Hij was politie-

man en zeker vanaf het moment dat iedere politieman stellig aangeraden werd lid te worden van de ss of de sD, wilde niemand hem meer vertrouwen, net zoals hij zelf ook niemand meer vertrouwde.

1 DECEMBER 1944,

VROEG IN DE OCHTEND

‘Het spijt me, rechercheur Heller, maar zuster Klara was verhuisd en zat niet meer in het zusterhuis. Haar nieuwe adres staat hier helaas niet genoteerd.’ De vrouw van middelbare leeftijd, haar haar in een scheiding en streng gevlochten om haar hoofd, bladerde nog eens door de drie velletjes die het hele dossier van Klara Bellmann uitmaakten en gleed met haar vinger langs de regels. Heller wist dat ze dat alleen maar deed om een bedrijvige indruk te wekken. Haar grijze rok en haar witte, tot aan haar hals dichtgeknoopte bloes wasenden een sterke geur van mottenballen uit. Ze had donkere kringen onder haar ogen. Zij sliep vast ook al maanden slecht. Achter haar ratelden drie vrouwen op hun typemachine. ‘Ze kwam drie maanden geleden uit Berlijn aan. Ik kan het zusterhuis of haar afdeling wel even bellen.’

‘Bedankt, mevrouw Schmitt, maar ik ga zelf wel op zoek.’ Heller pakte zijn pet van tafel en stond op. ‘Maar is het wel denkbaar dat zuster Klara haar nieuwe adres niet heeft doorgegeven? Misschien is de informatie op een verkeerde plek opgeborgen?’ Hij besepte dat hij zijn vraag ongelukkig had geformuleerd.

‘Als mevrouw Bellmann haar meldplicht niet is nagekomen, valt mij dat niet te verwijten,’ antwoordde mevrouw Schmitt dan ook heel vinnig.

De andere drie vrouwen bleven met gebogen hoofd zitten, ze durfden geen woord uit te brengen. Zonder gedag te zeggen verliet Heller het kantoor.

‘Bent u hier vanwege Klara Bellmann?’ Een jonge vrouw in